

Artikel: checklist Dyslexievriendelijk proefwerk
Kathleen Asjes en Vincent de Jong, Dedicon
JSW-magazine, nummer 5, januari 2009

Bespreker: Ines Springael

Datum: 2 februari 2009

1. In een notendop...

Uit onderzoek van Dedicon (2006) blijkt dat dyslectische leerlingen vaak moeite hebben met de opmaak van hun lesmateriaal. Denk hierbij aan het gebruik van verschillende soorten letters op een pagina, onrustige achtergronden, weinig ruimte tussen de regels en het gebruik van kleine letters. Bij aanpak van dyslexie is de vormgeving van lesmateriaal tot nu toe echter nauwelijks een punt van aandacht.

Vanwege deze problematiek startte Dedicon in 2007 een project 'Richtlijnen dyslexie'. Het doel van het project is een set goed onderbouwde en algemeen geaccepteerde richtlijnen op te stellen voor het maken van studiemateriaal.

2. Te onthouden

Rekening houden met een aantal simpele vormgevingsaspecten, bevordert de leesbaarheid van de tekst:

1. Bladspiegel
2. Tekstindeling
3. Illustraties
4. Lettertype
5. Kleurgebruik

1. Bladspiegel

Layout, inclusief voldoende witruimte rondom de verschillende tekstelementen

- Regelafstand en uitlijning
 - Regelafstand 1,5
 - Rechte, linkse uitlijning
 - Begin van nieuwe alinea niet laten inspringen
- Tekst in kolommen
 - Tekst in één kolom
 - Indien toch meerdere kolommen, grafisch duidelijk scheiden

2. Lettertype

- Schreefloze lettertypes
 - Arial, comic sans, verdana, helvetica, tahoma, trebuchet, sassoon, lexia readable, read regular
 - Niet van lettertype wisselen
 - Grootte 12 (pas overal toe)
 - Keuze lettertype → rekening houden met vormgeving cijfers
 - Opmerking: bij getallen met meer dan 4 cijfers best duizendtallen aanduiden met spatie, komma of punt

- Vetgedrukt of onderstrepen
 - Kernwoorden markeren → maakt tekst beter hapbaar
 - Vetgedrukt heft voorkeur boven cursief
 - Onderstrepen veroorzaakt problemen

3. Illustratie en kleurgebruik

- Illustratie
 - Afbeeldingen breken de bladspiegel en verminderen de hoeveelheid tekst op een pagina
 - Illustratie moet een toegevoegde waarde zijn, verfraaiing leidt tot verwarring
 - Afbeeldingen met extra informatie → positief
- Kleurgebruik
 - Kleur gebruiken wanneer het een betekenis heeft en de tekst ondersteunt → samenvatting in een licht gekleurd kader
 - Teveel felle kleuren leiden de aandacht af

4. Taalgebruik en tekstindeling

- Taalgebruik
 - Duidelijk taalgebruik is een meerwaarde
 - Actieve vorm gebruiken
Bv: wel → 'Maak de opdracht na het lezen van de tekst'
Bv: niet → 'De opdrachten worden na het lezen van de tekst gemaakt'
 - Voorzie opdrachten van korte, heldere instructies
 - Voorzie opdracht bestaande uit meerdere deelopdrachten
 - Zet opdrachten onder elkaar
 - Afkortingen zo veel mogelijk beperken
- Tekstindeling
 - Duidelijke tekstindeling bevordert scannend lezen
→ krijgen makkelijker overzicht op specifieke informatie
 - Stimulerende elementen :
→ Duidelijke koppen, opsommingen, afbeeldingen, inhoudsopgave en index
- Leerhulpen
 - Meest gebaat bij korte samenvatting waarin de belangrijkste stof beknopt wordt weergegeven
 - Overzicht van kernwoorden per hoofdstuk

5. Checklist

Inde checklist staan alle vragen nog eens onder elkaar genoemd. Als je een positief antwoord geeft op al deze vragen, dan is je lesmateriaal meer toegankelijk voor dyslectische leerlingen.

3. Zeker lezen?

De richtlijnen dragen bij aan de toegankelijkheid van studiemateriaal voor dyslectische leerlingen, terwijl het tegelijkertijd aantrekkelijk blijft voor gebruikers zonder leesproblemen. Je krijgt als leerkracht, die zelf lesmateriaal uitkiest en samenstelt, een duidelijk beeld van de behoeftes van dyslectische leerlingen.

4. Meer informatie?

Een volledig overzicht van de richtlijnen, inclusief voorbeelden van good and bad practices vind je vanaf september 2009 op www.goedtelezen.nl
Reacties mailen naar vdjong@dedicon.nl

Checklist lesmateriaal

Bladspiegel

Heeft het leermateriaal een overzichtelijke en ruim opgezette bladspiegel?

Ja/Nee

° regelafstand 1.5

Ja/Nee

° links uitgelijnd, zonder inspringende alinea

Ja/Nee

° weergave in één kolom

Ja/Nee

Lettertype

Wordt er een schreefloos lettertype gebruikt in de tekst?

Ja/Nee

Illustratie en kleurgebruik

Hebben de illustratie/kleurgebruik

Een begripsbevorderende functie?

Ja/Nee

Taalgebruik en tekstindeling

Is het leermateriaal geschreven in begrijpelijke taal?

Ja/Nee

Heeft het leermateriaal een duidelijke indeling?

Ja/Nee

Zijn er voldoende leerhulpen in de tekst aanwezig?

Ja/Nee